

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. lapkričio 4 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bubenienės (pranešėja), Andželio Maciejevskio ir Gedimino Sagičio (kolegijos pirmininkas), teismo posėdyje kasacinę rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal atsakovės uždarnosios akcinės bendrovės „Monsoon Investments“ kasacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. lapkričio 17 d. sprendimo peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovo R. A. ieškinį atsakovei uždarojai akcinei bendrovei „Monsoon Investments“ dėl premijos priteisimo; trečiasis asmuo uždaroji akcinė bendrovė „SME Finance“.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

- Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių sutarčių kvalifikavimą ir turinio aiškinimą, netesybės už pavėluotą darbuotojui priklausančių sumų mokėjimą, aiškinimo ir taikymo.
- Ieškovas teismo prašė priteisti jam iš atsakovės 40 000 Eur premiją, 6 jo vidutinių mėnesinių darbo užmokesčių dydžio netesybės už uždelstą atsiskaityti laiką bei 5 procentų dydžio metines palikamas nuo priteistos sumos nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo.
- Ieškovas nurodė, kad darbo pas atsakovę verslo plėtros vadovu. 2019 m. vasario 1 d. sudarytos darbo sutarties 3.2 punkte įtvirtinta, kad darbuotojui mokama 20 procentų premija nuo susijusių įmonių grupėje vykdomuose finansavimo projektuose pritrauktų sumų, skaičiuojama nuo per dvejus metus po darbo sutarties pasibaigimo darbuotojo pastangomis atėjusių investicijų. Darbo sutartis buvo nutraukta 2019 m. vasario 1 d. spalio pabaigoje ieškovas sužinojo, kad jo pritrauktas investuotojas investavo į su atsakove susijusį juridinį asmenį UAB „SME Finance“ 20 mln. Eur.
- 2020 m. sausio 28 d. ieškovas kreipėsi į atsakovę su pretenzija dėl neįmokėtos premijos, ragindamas atsiskaityti su juo darbo sutartyje sulgytomis sąlygomis, tačiau 2020 m. vasario 3 d. gavo atsakovės atsakymą, kuriame atsakovė premijos dydžio procentinės išraiškos neginčijo, bet teigė, kad su juo yra visiškai atsiskaitysi.
- Nepavykus ginčo išspręsti taikiai, ieškovas 2020 m. vasario 19 d. kreipėsi į Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Vilniaus darbo ginčų komisiją, ši 2020 m. balandžio 22 d. sprendimu Nr. DGKS-2614 darbo byloje Nr. APS-131-3744 atsakė nagrinėti jo prašymą dėl premijos išieškojimo iš atsakovės dėl praleisto kreipimosi termino ir jo neatnaujinimo.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

- Vilniaus miesto apylinkės teismas 2020 m. rugsėjo 18 d. sprendimu ieškinį atmetė.
- Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad ieškovas iš atsakovės 2018 m. birželio 22 d. sudarė neteterminuotą darbo sutartį Nr. 05, pagal kurią ieškovas nuo 2018 m. birželio 25 d. buvo įdarbintas atsakovės verslo plėtros direktoriumi, sulystant 2700 Eur (neatskaicius mokesčių) mėnesinį darbo užmokestį. Šalis 2018 m. gruodžio 17 d. sudarė susitarimą dėl 2018 m. birželio 22 d. darbo sutarties Nr. 05 pakeitimo, kurio susitarė, kad nuo 2019 m. sausio 1 d. ieškovo mėnesinis darbo užmokestis bus 3480,30 Eur (neatskaicius mokesčių), o 2019 m. vasario 1 d. sudarė neteterminuotą darbo sutartį Nr. 7, pagal kurią nuo 2019 m. vasario 1 d. sulystas 4958,68 Eur (neatskaicius mokesčių) mėnesinis darbo užmokestis, taip pat įtvirtinta premija – 20 procentų nuo susijusių įmonių grupėje vykdomuose finansavimo projektuose pritrauktų sumų, kuri skaičiuojama ir nuo dvejus metus po darbo sutarties pasibaigimo darbuotojo pastangomis atėjusių investicijų. 2019 m. kovo 1 d. tarp atsakovės, kaip klientės, ir konsultantės MB „Solis consilio“, atstovaujamos jos vadovo – ieškovo, buvo pasirašyta 10 000 Eur vertės konsultavimo paslaugų teikimo sutartis dėl įmonės struktūros ir valdymo pokyčių konsultacijų. Darbo sutartis nutraukta 2019 m. birželio 28 d.
- Teismas nurodė, kad nėra šalių ginčo dėl to, kad per bendrovę (*duomenys neskelbtini, toliau – „A“*), kurios kontaktus turėjo ir jis su atsakove pasidalijo ieškovo, į UAB „SME Finance“ (patronuojamąją įmonę „SME Credit“ iš fondo (*duomenys neskelbtini, toliau – „B“*)) 2019 m. spalio 2 d. buvo gauta 5,75 mln. Eur investicija; nuo 2018 m. pabaigos buvo deramasi dėl 20 mln. Eur investicijos pritraukimo.
- Teismas pažymėjo, kad nors ieškovas teigia, jog po darbo sutarties su atsakove nutraukimo fondas „B“ investavo būtent 20 mln. Eur sumą, tačiau jis tokių savo teiginių įrodymais nepagrindė. Byloje pateikti susirašinėjimo duomenys, banko pavedimas patvirtina 2019 m. spalio 2 d. suteiktą 5,75 mln. Eur paskolą. Teismas padarė išvadą, kad suma, kuri yra gauta į sąskaitą kaip investicija, laikytina pritraukta suma, o ieškovas nepagrįstai savokas „investicijos pritraukimas“ ir „investicijos gavimas“ laiko netapatingomis, nes šių sąvokų atskyrimas nagrinėjame kontekste nepaaiškinamas verslo logika.
- Ieškovo nurodytuose naujienų portalų „Verslo žinios“ 2019 m. spalio 28 d., 2019 m. lapkričio 4 d. straipsniuose buvo nurodyta, kad planuojama suteikti, o ne yra suteikta 20 mln. Eur paskola. 2019 m. gegužės 8 d. fondas „B“ pateikė ketinimų protokolą trečiajam asmeniui UAB „SME Finance“, kurio išreikšti ketinimai ir trečiajam asmeniui investuoti 20 000 000 Eur sumą. Šiame protokole nurodyta, kad 20 mln. Eur investicijos suma yra orientacinio pobūdžio ir gali būti keičiama. Ieškovas teigia, kad jis pritraukė 20 mln. Eur investiciją ir tik dėl nuo jo neįprastai susijusių priežasčių, trečiojo asmens nepakankamų sugebėjimų buvo gauta tik 5,75 mln. Eur investicija, todėl jam turi būti mokama 0,2 procento nuo 20 mln. Eur sumos. Teismas pažymėjo, kad pateikti susirašinėjimo įrodymai, jog ieškovas pripažino, kad jam turi būti mokama 0,2 procento tik nuo į gavę sąskaitą gautos sumos.
- Teismas konstatavo, kad ieškovo paslaugos atsakovei buvo teikiamos atlygintinų paslaugų teikimo sutarties, o ne darbo sutarties pagrindu. Tokią išvadą teismas padarė įvertinęs ieškovo susirašinėjimo duomenis, patvirtinančius, jog jis teigė, kad reikia sudaryti sutartį, sutartį, kaip ir kiek mokėti, kad su atsakove derina sutartį, nes pagal darbo sutartį jis jau pajamų negali gauti, t. y. jis tarėsi ne dėl darbo sutarties, o dėl atlygintinų paslaugų teikimo sutarties jo vadovaujamos įmonės „Solis consilio“ vardu. Be to, ketinimų protokolas dėl 20 mln. investicijų buvo pasirašytas 2019 m. gegužės 8 d., o ieškovas neginčijo, kad su juo atleidimo iš pareigų dieną 2019 m. birželio 28 d. buvo tinkamai atsiskaityta, taigi, nors, kaip pats ieškovas mano, jis pagal darbo sutartį pritraukė 20 mln. Eur investiciją ir jam būtent nuo šios sumos, nesvarbu, kiek bus gauta realiai, priklauso 0,2 procento premija (taigi, aiški suma), logiškai nepaaiškinamas ieškovo sutikimas su galutiniu atsiskaitymu ir nesudarymas atleidimo dieną jokio papildomo susitarimo dėl atsiskaitymo už pritrauktą investiciją.
- Kadangi įrodymai patvirtina, o ieškovo atstovė teismo posėdyje metu taip pat neneigė, kad darbai dėl investicijos pritraukimo buvo pradėti 2018 m. pabaigoje, teismas pažymėjo, kad ieškoviui suteiktai atsakovei „A“ kontaktus, iki 2019 m. vasario 1 d. galiojo 2018 m. birželio 22 d. darbo sutartis, kurioje buvo susitarimų dėl premijos mokėjimo už pritrauktas sumas.
- Teismas atkreipė dėmesį į ieškovo nesusąžiningumą – jis susirašinėdamas patvirtino, jog žino, kad susitarimas yra dėl 0,2 procento premijos, tačiau pripažino pastebėjęs klaidą šalių sutarties sąlygoje dėl premijos dydžio, ja pasinaudojo ir į Darbo ginčų komisiją kreipėsi dėl 20 procentų sumos.
- Teismas konstatavo, kad tikrieji šalių susitarimai buvo dėl ieškovo atlygintinų paslaugų teikimo MB „Solis consilio“ vardu, taigi, dėl investicijų pritraukimo per „A“ buvo susiklostę ne darbo, o atlygintinų paslaugų teikimo teisiniai santykiai ir atsiskaitymas turi vykti ne darbo sutarties pagrindu su ieškovu, o atlygintinų paslaugų teikimo santykių pagrindu su MB „Solis consilio“, todėl pagrindo priteisti ieškoviui premiją teismas nenustatė.
- Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi ieškovo apeliacinį skundą, 2020 m. lapkričio 17 d. sprendimu Vilniaus miesto apylinkės teismo 2020 m. rugsėjo 18 d. sprendimą panaikino ir priėmė naują sprendimą – ieškinį tenkino iš dalies bei priteisė iš atsakovės ieškoviui: 40 000 Eur premiją pagal šalių 2019 m. vasario 1 d. sudarytos darbo sutarties 3.2 ir 3.3 punktus; dvejų jo vidutinių mėnesinių darbo užmokesčių dydžio (10 557,42 Eur) (neatskaicius mokesčių) netesybės už uždelstą atsiskaityti laiką; 5 procentų metines procesines palikamas; kitą ieškino dalį atmetė.
- Apelacinės instancijos teismas nurodė, kad byloje esantys įrodymai patvirtina, jog atsakovė ieškoviui pateikė 2019 m. spalio 24 d. tarpininkavimo sutartį, iš kurios 1.1 punkto matyti, jog MB „Solis consilio“, veikdama per ieškovo, įsipareigojo pritraukti atsakovės įmonių grupę iki 20 000 000 Eur iš „A“ ir „<...>“ klientas įsipareigoja sumokėti tarpininkui 5 straipsnyje numatytą atlygį. Tarpininkavimo sutarties projekto 5.1 straipsnyje buvo nustatyta, kad atlygis sudaro 0,2 proc. nuo į kliento sąskaitą įskaitytų tarpininko pritrauktų sumų. Įvertinus tiek 2019 m. vasario 1 d. darbo sutartyje įtvirtintas ieškovo funkcijas, tiek nurodytą tarpininkavimo sutarties projekto dalyką (1.1 punktą) matyti, kad ieškovo atliekamos funkcijos (pritraukti investicijas) būtų sutapusios, be to, net ir premija už darbą pagal darbo sutartį ir šią tarpininkavimo sutartį būtų sutapusi.
- Kolegija pažymėjo, kad byloje nėra duomenų ir atsakovė nepaaiškino, juo labiau neįrodė, kada, kokiomis aplinkybėmis buvo sudaryta žodinė tarpininkavimo paslaugų sutartis, koks atsakovės atstovas dėl to galimai tarėsi, derino su ieškovu, kam sumokamas atlygis, ieškoviui ar jo mažajai bendrijai, taigi, nėra įmanoma nustatyti tokio susitarimo egzistavimo, juo labiau tokio susitarimo apimtį. Be to, logiškai nebūtų paaiškina, dėl kokios priežasties galiojant darbo sutarčiai ieškovas turėtų poreikį sutartį dar ir dėl tarpininkavimo paslaugų sutarties (juo labiau jos neįforminant raštu), kai įvertinus tiek 2019 m. vasario 1 d. darbo sutarties, tiek 2019 m. spalio 24 d. tarpininkavimo sutarties projekto nuostatas matyti, kad darbo sutartimi ieškoviui buvo nustatytos geresnės sąlygos dėl atsiskaitymo, taigi, dar ir dėl šio argumentu nėra pagrindo daryti išvadą, kad šalis žodžiu susitarė dėl paslaugų teikimo sutarties.
- Kolegijos nuomone, šalių susitarimo dėl atlygintinų paslaugų teikimo, atliekant tokias pačias funkcijas kaip ir pagal darbo sutartį, negalimumą taip pat patvirtina Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.716 straipsnio 2 dalis, kurioje nustatyta, kad šis CK skyriaus nuostatos taikomos tik tokioms paslaugoms, kurioje tarp paslaugų teikėjo ir kliento neatitarsdama darbo ar kitokių pavaldumo (subordinacijos) santykių. Kaip nustatyta šiuo atveju, tarp šalių buvo sudaryta 2018 m. birželio 22 d. sutartis Nr. 05, vėliau ji pakeista 2019 m. vasario 1 d. darbo sutartimi, todėl šalys nebūtų galėjusios tokio susitarimo sudaryti.
- Apelacinės instancijos teismas pažymėjo, kad byloje pateikti susirašinėjamai nevyko tarp tariamojo sandorio šalių tiesiogiai (ieškovo ir atsakovės), todėl negalima daryti išvados apie tarp šalių buvusią abipusę valios išraišką tokį susitarimą sudaryti. Kita vertus, iš pateiktų pokalbių darytina išvadą, kad pokalbio šalys kalbasi apie darbo sutarties pagrindą kilusias įsipareigojimas, jie sutampa su darbo sutartyje surašytomis premijos dydžio (pavyzdžiui, „tuo sumokės monsoon“, „visur yra sutartis“, „monsoon turi sutartį su tavimi“ (ieškovo), „tu gausi savo 0,2 proc. kas sutarta“ (atsakovės 3.2 punktą), „bet abipusis susitarimas liko“ (ieškovo žodžiais)). Iš kito ieškovo susirašinėjimo taip pat negalima daryti kitokių išvados, negu kad aptartas darbo sutarties detalės („tai jau pinigais gavot, sutartis galiojanti yra, darykit pavedimą 0,2 proc. nuo atvestos sumos, kai kitą gausi, kitą pavedimą ir padarysit“, „tai juk pats patvirtinai mano darbo sutartį, kurioje ir yra visos sąlygos ir sąskaitos, naują sutartį, kai siliuau pasirašinėti, atsiskaitė“).
- Sprendimas dėl šalių skirtingai aiškinamo pritrauktos investicijos dydžio ir nuo jos skaičiuotoms premijos, apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad aktualios 2019 m. vasario 1 d. darbo sutarties 3 skyrelio „Darbo užmokestis“ 3.2 ir 3.3 punktu nuostatos, kuriose, kalbant apie ieškoviui tenkančią premiją, vartojamos sąvokos „nuo <...> pritrauktų sumų“, „nuo <...> atėjusių investicijų“. Viešai priimanas žodynas taip pat pateikia tokias žodžio „pritraukti“ reikšmes – „pritelkti, priartinti, pavilioti, suburti, sumažinti atstumą ir kt.“ (<https://zodis.eu/reikšme/pritraukti>; <https://www.zodynas.lt/terminu-zodynas/P/pritraukti>), taigi, nė viena iš šių reikšmių nesusipuoja išvados, jog premiją reikėtų sieti su realiai gautoms sumoms. Be to, kaip teisingai atkreipė dėmesį ieškovas, angliškose šios sutarties nuostatos versijoje pateikiamas pasakymas „amounts raised“, o tai suprantama kaip pritrauktos (surinktos) sumos (o ne gautos pajamos, kaip teigia atsakovė, apie tai bus pasisakoma vėliau). Apeliacinės instancijos teismas pažymė, jog šiuose nuostatų interpretavimu tokiu būdu, jog „pritrauktos investicijos“ būtų prilyginamos bendrovės faktiškai „gautoms pajamoms“, būtų nepagrįstai susiaurintas sutarties nuostatos, be to, toks sutarties nuostatų aiškinimas sudarytų tarp atsakovės veiksmų laisvę, o būtent nuo atsakovės priklausančiam pajėgumui ir gebėjimui išsąjaukinti, atitinkamai atsiskaityti su ieškovu premijos forma, nepriklausomai nuo to, kiek realiai ieškovas investicijų yra pritraukęs, tokiu būdu būtų nepagrįstai eliminuojamas ieškovo atliktas darbas ir indėlis pritrauktai investicijai. Svarbu pažymėti, jog 2019 m. spalio 24 d. tarpininkavimo paslaugų sutarties projekto, kuris pasirašytas nebuvo, 5.1 punkte jau sukonkrečinama, kad atlygio dydis yra 0,2 proc. nuo į kliento sąskaitą įskaitytų tarpininko pritrauktų investicijų sumų, taigi aiškiai nurodyta mažiau palanki ieškoviui atsiskaitymo tvarka, negu buvo nustatyta ir priklausė pagal nutrauktą darbo sutartį.
- Kolegija konstatavo, kad byloje esančių įrodymų visuma patvirtina, jog buvo deramasi ir kalbama būtent apie 20 mln. investicijos dydžio sumą. Esminis įrodymas byloje, sprendžiant dėl pritrauktos sumos dydžio, laikytinas fondo „B“ 2019 m. gegužės 8 d. ketinimų protokolą, kuriame paskolos suma nurodyta 20 mln. Eur keturiomis išimokomis per vienerius metus, be to, tiek ketinimų protokole nurodoma, tiek pats investuotojas laiko 20 mln. Eur sumą pritraukta. Aplinkybė, kad atsakovė gavo tik 5,75 mln. pajamų į sąskaitą, nereiškia, kad pritraukta suma nebuvo 20 mln. Eur. Be to, pirmosios instancijos teismo sprendimas taip pat grindžiamas tuo, kad neva pats ieškovas pripažino, jog jam turi būti mokama 0,2 proc. nuo 5,75 mln., tačiau iš cituojamos žinutės tokios išvados daryti negalima. Iš ieškovo susirašinėjimo su „A“ atstovu D. S. matyti, kad rašoma „Šveiki R., <...> apie mūsų partnerių iš (*duomenys neskelbtini*) 20 mln. Eur investavimą į „SME Finance“, kurios mes gavome per „A“. Dalis sumos, kaip jūs turėt būtinai, buvo rudenį skėrinajai paskirta „SME Finance“. Likusi dalis yra mokėtina <...> pulkus darbas iš jūsų pusės“, „B“ investavo tik 5,75 mln. <...> Likusi suma vėloja, mes vis prašome sumokėti, bet kol kas nesėkmingai“. Be to, iš ieškovo ir R. M. (trečiojo asmens atstovo) susirašinėjimo matyti, kad šalys tarėsi, ieškovas: „pavedimas jau lyg ir padarytas“, A. M.: „Vienas iš 4 tik tai <...>“, ieškovas: „A, tai juk pinigais gavot, sutartis galiojanti yra, darykit pavedimą 0,2 proc. nuo atvestos sumos (kaip galima suprasti, nuo 5,75 mln.), kai kitą gausi, kitą pavedimą ir padarysit“. Vėliau taip pat iš pokalbių matyti, kad A. M. teigia: „Jei turi sutartį su monsoon, irgi atsiskai <...>“, įtai ieškovas atsako: „tai juk pats patvirtinai mano darbo sutartį, kurioje ir yra visos sąlygos ir sąskaitos“. Iš šių susirašinėjimų galima daryti išvadą, kad ieškovas niekada nepripažino, jog jam turi būti mokama premija nuo 5,75 mln., priešingai, jis tai pagrįstai vertina kaip dalį įmokos nuo 20 mln. investicijų ir prašo atsiskaityti nuo šios pritrauktos sumos, o vėliau – atsiskaityti nuo kitų gautų sumų, be to, vėl akcentuojama, kad tariamasi darbo sutarties, o ne civilinės sutarties pagrindu.
- Pasiskaičiavimas dėl 2019 m. vasario 1 d. darbo sutarties galiojimo bei ieškovo indėlio pritrauktai investicijai, kolegija nurodė, kad atsakovė teigė, jog ieškovo veiksmams apsiribojoti kontaktų perdavimu, o ieškovas teigė, kad jo funkcijos buvo daug platesnės ir visapusiškesnės. Siekdamas įrodyti savo nurodytas aplinkybes atsakovė privilegavo pateikti tą pagrindžiančius įrodymus, tačiau nurodė tik tai, kad jos teiginius pagrindžia UAB „SME Finance“ pozicija. Kolegija pažymėjo, kad trečiojo asmens paaiškinimai turėtų būti vertinami kritiškai, nes jis yra susijęs su atsakove, todėl galimai suinteresuotas bylos baigtimi, palaikyti atsakovės poziciją. Be to, atsakovė, kaip darbdavė ir stipresnio teisinio santykio šalį, turinti daugiau resursų, techninių galimybių gauti įrodymus, privilegavo pateikti įrodymus, kurie patvirtina, kad ieškovo indėlis apsiribojoti kontaktų perdavimu, bei pareigoti ieškovo nurodytas aplinkybes. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, atsakovė, turėdama pareigą pareigoti ieškovo argumentus (ieškovas teigė, kad jo indėlis apėmė, be kita ko, kontaktų su investuotojais ir tarpininkais turėjimą, žinojimą, kaip siekiantis gauti

investiciją subjektas turi pristatyti save bei projektą, projekto parengimą, potencialaus investicijos gavėjo pristatymo parengimą, bendravimą tarp potencialaus investicijos gavėjo ir tarpininko, investuotojo palaikymą, sandorio struktūros parengimą), to nepadarė. Aplinkybė, kad ieškovas nuolat dalyvavo derybose, patvirtina ir elektroniniai laišukai, kurių kopijos (CC) pridedamos ieškoviui, tuo tarpu atsakovės argumentai, kad laišukų kopijų pridėjimas ieškoviui reikšia tai, kad „ieškovas turėtų aktualią informaciją apie situaciją“, kaip tik ir patvirtina tiesioginį ieškovo dalyvavimą procese.

23. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, nėra pagrindas daryti išvadas, kad ieškovo atlygiui už atliktą darbą neturėtų būti taikomos 2019 m. vasario 1 d. darbo sutarties nuostatos, pakoreguojančios atsisakymo už atliktą darbą tvarką, visų pirma dėl to, kad nei šis anksčiau galiojęs darbo sutarties redakcijos, nei šis 2019 m. vasario 1 d. sutarties nuostata negalima daryti išvados, kad premija mokama tik nuo 2019 m. vasario 1 d. pritaikytą investicijų po darbo sutarties pakeitimo įsigaliojimo. O net jei sutartis būtų aiškina ir tokiu būdu, byloje esantys įrodymai patvirtina, kad ginčo investicija buvo pritaikyta jau galiojant 2019 m. vasario 1 d. sutarties redakcijai (2019 m. gegužės 8 d. ketinimų protokolais). Kolegija padarė išvadą, kad ieškoviui 2019 m. vasario 1 d. darbo sutarties pagrindu priklauso 0,2 proc. premija nuo pritaikytų 20 mln. investicijų.
24. Kolegija pažymi, kad atsakovės pareiga mokėti ieškoviui premiją atsirado 2019 m. vasario 1 d. darbo sutarties pagrindu, kurios 3.3 punkte buvo nustatyta, kad premija skaičiuojama ir nuo 2 (dvejus) metus po darbo sutarties pasibaigimo darbuotojo pastangomis atėjusių lėšų, o vien tai, kad darbo sutarties nutraukimo metu ieškovas nurodė, jog su juo atsisakaita tinkamai, neeliminuoja atsakovės, kaip darbdavės, pareigos laikytis darbo sutartimi prisiimtusipareigojimu. Dėl šios priežasties yra pagrindas priteisti netesybas. Kadangi nutraukiant darbo sutartį ieškovo, kaip buvusio darbuotojo, teisės iš esmės pažeistos nebuvo, kolegija sumažino ieškovo prašomų netesybų dydį iki 2 vidutinių darbo užmokesčių dydžio (10 557,42 Eur) (neatskaitytus mokesčių).

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

25. Kasacinis skundo atsakovės prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. lapkričio 17 d. sprendimą ir palikti galioti Vilniaus regiono apylinkės teismo 2020 m. rugsėjo 18 d. sprendimą, taip pat priteisti iš ieškovo kasaciniame teisme patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
- 25.1. Apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai nusprendė, jog nebuvo sudaryta žodinė atlygintinių paslaugų sutartis. Pirmą, teigdamas, kad nebuvo suderintos ieškovo ir atsakovės valios ją sudaryti, apeliacinės instancijos teismas, skirtingai nei pirmosios instancijos teismas, rėmėsi tik dalimi byloje pateiktų susirašinėjimų, todėl nepagrįstai šiuose susirašinėjimuose el. ryšio priemonėmis užfiksuotas aplinkybes aiškino išimtinai ieškovo naudai. Jei dėl investicijų pritaikymo buvo susiklostė darbo teisiniai santykiai, lieka nesuprantama, kodėl šalys susirašinėjimu tarėsi dėl sutarties pasirašymo ir susiklosčiusių santykių įforminimo. Antra, konsultavimo paslaugų sutarties tarp atsakovės ir MB „Solis consilio“ (ieškovo) sudarymas kaip vienas iš netiesioginių įrodymų taip pat patvirtina, jog dėl investicijų pritaikymo per „A“ tarp ieškovo (MB „Solis consilio“) ir atsakovės susiklostė atlygintinių paslaugų teikimo teisiniai santykiai, o ne darbo teisiniai santykiai. Trečia, pagal CK 6.716 straipsnio 2 dalį imperatyviai nėra draudžiama, esant sudarytai darbo sutarčiai, sudaryti atlygintinių paslaugų sutartį dėl tų pačių funkcijų vykdymo kaip ir pagal darbo sutartį. Šioje teisės normoje nurodyta, kad šio (XXIV) skyriaus nuostatos taikomos tik tokioms paslaugoms, kai tarp paslaugų teikėjo ir kliento neatsiranda darbo ar kitokių pavaldumo (subordinacijos) santykių. Atlygintinių paslaugų suteikimas apsinrobo tuo, kad ieškovas už potencialių atlygių pasidalijimą su atsakove „A“, galinčio tarpininkauti pritaikant finansavimą, kontaktais. Šių kontaktų perdavimas atsakovei negali būti laikoma darbo funkcija, nes jokios darbo funkcijos neatliekamos. Tai yra išimtinai civilinio pobūdžio sustarimo objektas. Todėl skundžiamas sprendimo motyvai, kad logiškai nebūtų paaiškinama, dėl kokios priežasties ieškovas, galiojant 2019 m. vasario 1 d. darbo sutarčiai, turėtų poreikį susitarti dar ir dėl tarpininkavimo paslaugų sutarties, yra nepagrįsti.
- 25.2. Apeliacinės instancijos teismas netinkamai aiškino 2019 m. vasario 1 d. darbo sutartį ir nepagrįstai nusprendė, jog ieškoviui premija mokėtina nuo 20 mln. Eur sumos. Pirmą, ieškovas į atsakovę dėl premijos mokėjimo kreipėsi tik tuomet, kai fondas „B“ faktiškai suteikė (išmokėjo) 5,75 mln. Eur paslauką, t. y. jo veiksmas patvirtina, kad premija jam skaičiuojama nuo realiai gautų investicijų sumų, o ne nuo fondo „B“ ketinimų protokolo dėl 20 mln. Eur finansavimo suteikimo 2019 m. gegužės 8 d. Ieškovas susirašinėjimuose ne kartą pakartojė, kad mokėjimas jam turėtų būti atliekamas nuo gautų sumų, ir įvardijo konkrečią 11,5 tūkst. Eur sumą. Antra, apeliacinės instancijos teismas, lingvistškai aiškindamas Darbo sutarties sąvokas, rėmėsi nepatinkami interneto žodynu <https://www.zodynas.lt> (jame nurodyti jo sudarytojai). Žodyne <https://zodis.eu> viena iš „pritaikyti“ reikšmių nurodyta „traukiant iš kur daug pamti, gauti“, kaip ir „Lietuvių kalbos žodyne“. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad žodžiai „pritaikyti“ ir „atėjusių“ pažymi jau įvykusį (būtajį) veiksmą. Trečia, 2019 m. gegužės 8 d. ketinimų protokole, kuriuo kaip pagrindinių įrodymų rėmėsi apeliacinės instancijos teismas, nesuteiktas joks fondo „B“ įsipareigojimas, kad 20 mln. Eur suma neabejotinai bus suteikta, o ieškovas nepateikė įrodymų, kad dėl visos šios sumos negavino atskaitą atsakovei.
- 25.3. Apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai nusprendė, jog ieškovas darbo funkcijas vykdė pagal 2019 m. vasario 1 d. sudarytą darbo sutartį, o ne darbo sutartį, sudarytą 2018 m. birželio 22 d., kuria ieškoviui buvo nustatytas tik fiksuotas darbo užmokestis. Ieškoviui pasidalijus „A“ kontaktais, bendravimas dėl galimo tarpininkavimo pritaikant finansavimą buvo pradėtas, kaip nurodė UAB „SME Finance“, 2018 m. pabaigoje. Kitų funkcijų ieškovas neatliko, o teigdamas, kad atliko tam tikrus papildomus veiksmus, jis šias aplinkybes turėjo įrodyti, tačiau nepateikė jokių įrodymų. Apeliacinės instancijos teismas, nurodęs, kad atsakovė kaip stipresnioji bylos šalis turėjo įrodyti, jog ieškovas neatliko papildomų veiksmų, reikalauja neįmanomo – įrodyti, kad kažko nėra, prieštaraujamas įrodinėjimo naštos paskirstymą įtvirtinančio Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 178 straipsnio nuostatomis.
- 25.4. Apeliacinės instancijos teismas tinkamai neįvertino ieškovo nesąžiningumo (ieškovas reikalavo 4 mln. Eur premijos priteisimo, nors žinojo, kad neturi teisės į tokią sumą), kuris kitų atsakovės nurodytų aplinkybių ir pateiktų įrodymų ginčo metu kontekste patvirtina ieškovo ieškimo reikalavimų nepagrįstumą, todėl jis nepagrįstai buvo laikomas stipnesniaja ginčo teisių santykių šaline.
- 25.5. Apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai ieškovo naudai priteisė netesybas, nes: šis ginčas susijęs ne su darbo, bet su atlygintinių paslaugų teikimo teisiniais santykiais; ieškovas patvirtino, kad nutraukiant 2019 m. vasario 1 d. darbo sutartį su juo buvo tinkamai atsisakaita; ieškovo pretenzijos atsirado vėliau, be to, ginčo laiką savo veiksmams ištesė pats ieškovas, nes pavėluotai kreipėsi į darbo ginčų komisiją, tačiau net neprasė atnaujinti praeksto termino prašymui paduoti; sprendžiant dėl netesybų, turėjo būti atsižvelgta ir į anksčiau minėtą nesąžiningą ieškovo elgesį.
26. Atsiliepimų į kasacinį skundą ieškovas prašo kasacinį skundą atmesti ir priteisti jam iš atsakovės kasaciniame teisme patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepimas grindžiamas šiais argumentais:
- 26.1. Atsižvelgdamas į byloje nurodytas aplinkybes, apeliacinės instancijos teismas priėjo prie logiškos išvados – ieškovo ir atsakovės netiesioginio akcininko susirašinėjimo nepatvirtina žodinės atlygintinių paslaugų teikimo sutarties sudarymo. Be to, tokios sutarties (ne)sudarymo faktas kasaciniame teisme apskritai neanalizuotas, nes tai yra išskirtinai faktas, o ne teisės klausimas. CK 6.716 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta teisės norma reikšia, kad jei šalys dėl darbo funkcijų atlikimo sudaro paslaugų sutartį, tokiai sutarčiai yra taikomos ne atlygintinių paslaugų teikimo, o darbo teisiniai santykiai reglamentuojančios teisės normos, todėl jei šalys dėl tų pačių funkcijų, kurios nustatytos sudarytoje 2019 m. vasario 1 d. darbo sutartyje, atlikimo būtų papildomai sudariusios atlygintinių paslaugų teikimo sutartį, tokia sutartis būtų kvalifikuojama kaip darbo, o ne paslaugų, sutartis.
- 26.2. Faktas, ar ieškovas jau darbo sutarties nutraukimo metu turėjo teisę reikalauti iš atsakovės sumokėti premiją 2019 m. gegužės 8 d. ketinimų protokolo pagrindu ir kaip tokių savo subjektinę darbuotojo teisę vertino ieškovas, nesantis teisiniu, neturi reikšmės. Apeliacinės instancijos teismo nurodytos žodžio „pritaikyti“ reikšmės iš esmės sutampa su „Lietuvių kalbos žodyne“ ir „Dabartinės lietuvių kalbos žodyne“ nurodytomis šio žodžio reikšmėmis. Aplinkybės, ar ir dėl kokių priežasčių atsakovė (jos nurodytam asmeniui) nebuvo suteikta visa sutarta 20 mln. Eur paslauką, neturi įtakos atsakovės pareigai sumokėti ieškoviui premiją.
- 26.3. Apeliacinės instancijos teismas pagrįstai nusprendė, kad ieškovas darbo funkcijas vykdė pagal 2019 m. vasario 1 d. darbo sutartį, o ne pagal 2018 m. birželio 22 d. sudarytą darbo sutartį. Aktyvus ieškovo veiksmas pritaikant atsakovei investiciją patvirtintą ieškovo darbo tikslas naudotis el. pašto dėžutės turinys buvo sunaikintas, taigi, „neįmanoma įrodyti“ situaciją atsakovė sukūrė savo pačios kaltais veiksmais (ar neįveikimu).
- 26.4. Atsakovės nurodytos aplinkybės neįrodo ieškovo nesąžiningumo. Nesąžininga yra atsakovė, nes ji neįvykdė savo įsipareigojimų sumokėti ieškoviui priklausančią premiją. Be to, net jei ieškovo elgesys reikalaujant iš atsakovės sumokėti 4 mln. Eur premiją būtų pripažintas nesąžiningu, tai negalėtų turėti jokios įtakos atsakovės pareigai sumokėti ieškoviui 40 000 Eur premiją.
- 26.5. Apeliacinės instancijos teismas, konstatavęs, kad šis ginčas yra susijęs išimtinai su darbo teisiniais santykiais, pagrįstai ieškoviui priteisė netesybas. Dviejų vidutinių darbo užmokesčių dydžio netesybos pagal Lietuvos Respublikos darbo kodeksą (toliau – ir DK) 147 straipsnio 2 dalį būtų susikaupusios net ir tuo atveju, jei ieškovo reikalavimai atsakovei atsiradimo momentas būtų laikoma palankiausia atsakovei data (2019 m. spalio mėn.). Atsakovė iki apeliacinės instancijos teismo sprendimo priėmimo nebuvo ieškoviui sumokėjusi jokios ieškovo reikalaujamos sumos dalies, todėl ieškovo pradinis reikalavimo dydis neturi ir negali turėti įtakos netesyboms.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl atlyginimo už suteiktas tarpininkavimo paslaugas teisinio (sutartinio) pagrindo nustatymo

27. Nagrinėjamoje byloje sprendžiamas klausimas dėl atlyginimo už suteiktas tarpininkavimo paslaugas mokėjimo teisinio (sutartinio) pagrindo nustatymo, t. y. sprendžiama, ar tarp šalių dėl ieškovo tarpininkavimo (konsultavimo) pritaikant investicijas susiklostė paslaugų ar darbo teisiniai santykiai ir koks iš teisiųjų pagrindų taikytinas dėl atlyginimo už suteiktas tarpininkavimo paslaugas mokėjimo.
28. Byloje nėra ginčo, kad už ieškovo suteiktas tarpininkavimo paslaugas turėjo būti atlyginama; ginčas kilo iš esmės dėl to, pagal kokią sutartį turėjo būti mokamas atlyginimas: ar pagal šalių sudarytą darbo sutartį, ar vis dėlto yra pagrindas spręsti, kad šalys šiai paslaugai teikti buvo sudariusios atskirą paslaugų sutartį.
29. Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad buvo sudaryta paslaugų sutartis ir ji buvo sudaryta ne tarp ieškovo ir atsakovės, bet tarp ieškovo įmonės ir atsakovės. Apeliacinės instancijos teismas padarė išvadą, kad žodinis susitarimas dėl ginčo paslaugų nei tarp ieškovo įmonės ir atsakovės, nei tarp ieškovo ir atsakovės dėl paslaugų teikimo nebuvo sudarytas. Teismas nusprendė, kad byloje esantys įrodymai nepatvirtina buvus šalių suderintą valią dėl paslaugų sutarties sudarymo.
30. Kasaciniu skundu atsakovė su tokia apeliacinės instancijos teismo išvada nesutinka. Atsakovės nuomone, tokia valia buvo išreikšta ir ją patvirtina atsakovės pateiktas ieškovo ir atsakovės netiesioginio akcininko susirašinėjimas elektroniniu ryšio priemonėmis, o apeliacinės instancijos teismas netinkamai vertino šį susirašinėjimą, remdamasis tik dalimi šio susirašinėjimo, selektyviai aiškindamas šiuose susirašinėjimuose užfiksuotas aplinkybes ir jas aiškindamas išimtinai ieškovo naudai.
31. Sutartis yra dviejų ar daugiau asmenų susitarimas sukurti, pakeisti ar nutraukti civilinius teisinius santykius, kai vienas ar keli asmenys įsipareigoja kitam asmeniui ar asmenims atlikti tam tikrus veiksmus (ar susilaikyti nuo tam tikrų veiksmų atlikimo), o pastarieji įgyja reikavimą teisę (CK 6.154 straipsnio 1 dalis). Sutarties elementai, kurių pakanka sutarties galiojimui, yra veiksnių šalių susitarimas, o įstatymų nustatytais atvejais – ir sutarties forma (CK 6.159 straipsnis).
32. Sandorai sudaromi žodžiu, raštu (paprasta arba notarine forma) arba konkludentiniais veiksmais (CK 1.71 straipsnio 1 dalis). Sandoris, kuriam įstatymai nenustato konkrečios formos, laikomas sudarytu, jeigu iš asmens elgesio matyti jo valia sudaryti sandorį (konkludentiniai veiksmai) (CK 1.71 straipsnio 2 dalis).
33. Atlygintinių paslaugų sudaryčiai taikytinas reguliavimas nenustato specialių taisyklių atlygintinių paslaugų sutarties formai. Tai reikšia, kad šios sutarties sudarymui pakanka veiksnių šalių susitarimo, šorinio valios išreikšimo. Tokią valią šalys gali išreikšti ir sudarydamas rašytinės formos sutartį ir žodžiu, ir konkludentiniais veiksmais.
34. Nagrinėjamoje byloje atsakovė teigia, kad buvo sudaryta žodinė atlygintinių paslaugų sutartis. Paslaugų sutartiniai viena šalis (paslaugų teikėjas) įsipareigoja pagal kitos šalies (kliento) užsakymą suteikti klientui tam tikras nematerialias pobūdžio (intelektines) ar kitokias paslaugas, nesusijusias su materialaus objekto sukūrimu (atlikti tam tikrus veiksmus arba vykdyti tam tikrą veiklą), o klientas įsipareigoja už suteiktas paslaugas mokėti (CK 6.716 straipsnio 1 dalis). Taigi, siekiant įrodyti, kad buvo sudarytas žodinis susitarimas dėl atlygintinių paslaugų, būtina pagrįsti, kad egzistavo šalių suderinta valia dėl nematerialaus pobūdžio (intelektinių) ar kitokių paslaugų, nesusijusių su materialaus objekto sukūrimu (dėl tam tikrų veiksmų atlikimo arba tam tikros veiklos vykdymo), suteikimo ir mokėjimo už tokias paslaugas.
35. Teisėjų kolegija nesutinka su kasacinio skundo argumentais, kad apeliacinės instancijos teismo išvada, jog byloje esantys įrodymai nepatvirtina buvus šalių suderintą valią dėl paslaugų sutarties sudarymo, yra nepagrįsta ir neteisieta.
36. Pati atsakovė kasaciniu skundu nurodo, kad ieškovo ir atsakovės netiesioginio akcininko susirašinėjimą vertina kaip įrodantį tai, jog ieškovas ir atsakovė turi susitarimą, pagal kurį ieškoviui (ar MB „Solis consilio“) bus sumokėtas atlygis. Tačiau to nepakanka, kad būtų galima daryti išvadą, jog šalys sudarė valią dėl būtent tokios sutarties, t. y. atlygintinių paslaugų sutarties, sudarymo. Teisėjų kolegijos vertinimu, šis komunikavimas patvirtina atsakovės valią atlygti už suteiktas paslaugas ir šalių pasvarstymus, kokios sutarties pagrindu (atlygintinių paslaugų sutarties ar darbo) ieškoviui galėtų būti atlyginta už atsakovei suteiktas paslaugas. Tokie pasvarstymai neįrodo buvus suderintą šalių valią dėl paslaugų sutarties sudarymo, kaip ir nepaneigia darbo sutarties egzistavimo bei to, kad ieškovo suteikta paslauga nepateko į darbo sutartiniai sąlygos funkcijas, už kurių įvykdymą taikomos skatinamosios nuostatos. Be to, aplinkybė, kad tokios suderintos šalių valios sudaryti žodinę paslaugų sutartį nebuvo, patvirtina ir tai, kad nei ieškovas, nei ieškovo įmonė nepasirašė atsakovės parengtos tarpininkavimo paslaugų sutarties. Todėl apeliacinės instancijos teismas pagrįstai nusprendė, kad nėra pagrindas daryti išvadą, jog tarp šalių buvo sudaryta žodinė paslaugų sutartis.
37. Atsakovas kasaciniu skundu teigia, kad jei, kaip nurodo apeliacinės instancijos teismas, atsakovo netiesioginio akcininkas neva patvirtino, jog dėl investicijų pritaikymo per „A“ susiklostė darbo teisiniai santykiai, nesuprantama, kodėl visą šį pokalbį buvo tariamasi dėl sutarties pasirašymo ir susiklosčiusių santykių įforminimo. Be to, nėra aišku, kodėl tuomet kalbėta apie pridėtinės vertės mokestį, klausima, ar atsakovė turės ką mokėti. Teisėjų kolegijos vertinimu, šie kasacinio skundo argumentai tik patvirtina, kad tarp šalių vyko pasvarstymai dėl galimo kitokio teisiųjų santykių įforminimo, bet tai neįrodo, kad šalys galiausiai vis dėlto suderino valią dėl atskirų paslaugų sutarties sudarymo.
38. Kasaciniu skundu atsakovė nurodo, kad apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai rėmėsi šalių elgesiu ir paaiškinimais, buvusiais ne iki ginčo iškėlimo, o po šalių ginčo kilimo, tačiau nekonkrečiuoja, kuo pasireiškia įrodymų vertinimo pažeidimas. Todėl, teisėjų kolegijos vertinimu, šie argumentai nesudaro kasacijos objekto, todėl dėl jų nepasiskako.
39. Kasaciniu skundu atsakovė taip pat teigia, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai vertino 2019 m. kovo 1 d. sudarytos atsakovės ir MB „Solis consilio“ sutarties reikšmę interpretuodamas tarp šalių susiklosčiusius santykius.
40. Apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad šis sutartis nelemia tarp šalių susiklosčiusių santykių kvalifikavimo, nes šios sutarties dalys yra kitoks nei pagal darbo sutartį vykdytos funkcijos ar paslaugos pagal tarimą atlygintinių paslaugų sutartį, be to, pagal minėtą sutartį paslaugos buvo suteiktos, už jas atlyginama. Atsakovė kasaciniu skundu, nors ir sutinka, kad 2019 m. kovo 1 d. paslaugų sutartis, sudaryta atsakovės ir MB „Solis consilio“, apėmė kitokių paslaugų teikimą nei ginčo paslaugos, vis dėlto teigia, kad pats šios sutarties sudarymas darbo sutarties galiojimo metu įrodo, kad ieškoviui, kaip aukštą profesinę kvalifikaciją ir didelę patirtį turinčiam asmeniui, buvo įprasta pajamas gauti ne tik darbo teisiųjų santykių pagrindu, bet ir teikiant atlygintinas paslaugas.

41. Teisėjų kolegijos vertinimu, aplinkybė, kad ieškoviui, kaip aukštą profesinę kvalifikaciją ir didelę patirtį turinčiam asmeniui, buvo įprasta gauti pajamas ne tik darbo teisiųjų santykių pagrindu, bet ir teikiant atlygintinas paslaugas, pati savaime nepagrindžia, kad egzistavo suderinta šalių valia dėl ginčo paslaugų sutarties sudarymo. Atsakovei neneigiant paties fakto, kad ji su ieškovu buvo sudariusi ir darbo sutartį, nurodytas argumentas lygiai taip pat pagrindžia, kad atlyginimas už tarpininkavimo paslaugas galėjo būti mokamas ir darbo sutarties pagrindu. Be to, apeliacinės instancijos teismas ir nenurodė, kad paslaugų santykiai su ieškovu apskritai negalimi ar neįmanomi.
42. Atsakovės teigimu, apeliacinės instancijos teismas, nustatęs aplinkybes, kad pradiniai ieškovo veiksmai pritarukant „A“ ir (ar) „B“, atlikti dar nesant pakeistai darbo sutarčiai, t. y. galiojant pirminei darbo sutarčiai, turėjo padaryti išvadą, kad tokių veiksmų ieškovas ėmėsi, nes buvo su atsakove susitaręs atlyginti paslaugų sutarties pagrindu.
43. Teisėjų kolegijos vertinimu, nėra pagrindo daryti tokią išvadą pagal byloje esančius įrodymus. Priešingai, darytina išvada, kad ieškovas tokių veiksmų ėmėsi, nes tai įėjo į galiojančioje darbo sutartyje nurodytas funkcijas, o vėliau, siekiant paskatinti ieškovą, buvo detalizuotos darbo sutarties sąlygos, nustatančios ieškovo finansinį paskatinimą dėl papildomų investicijų pritarukimo.
44. Kasaciniu skundu atsakovė teigia, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai aiškino CK 6.716 straipsnio 2 dalies normą, nurodydamas, kad ši nuostata draudžia susitarti dėl tų pačių funkcijų vykdymo sudarant atlygintinių paslaugų sutartį, kai yra sudaryta darbo sutartis.
45. CK 6.716 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad šio (t. y. atlygintinių paslaugų teikimą reglamentuojančio) CK skyriaus nuostatos taikomos tik tokioms paslaugoms, kai tarp paslaugų teikėjo ir kliento neatsiranda darbo ar kitokių pavaldumo (subordinacijos) santykių. Teisėjų kolegijos vertinimu, šios normos turinio analizė leidžia daryti išvadą, kad ta siekiama apibrėžti CK skyriaus, reglamentuojančio atlygintinių paslaugų teikimą, taikymo sritį. Šia norma siekiama atskirti atlygintinių paslaugų sutartį nuo darbo sutarties ir kitų pavaldumo (subordinacija) grįžtųjų santykių, t. y. atskirti paslaugų teikimą, kai asmuo teikia paslaugas savarankiškai, pasirenka patį atlikimo būdą, laiką ir vietą ir nėra sujungtas su klientu organizacine struktūra, nuo paslaugų teikimo esant pavaldumui grįžtams santykiams. Tai reiškia, kad atlygintinių paslaugų teikimą reglamentuojantis skyrius nereguliuoja veiksmų, kurių tikslas nors ir yra suteikti nematerialias paslaugas, tačiau šios paslaugos yra teikiamos darbo sutarties ar kitokių pavaldumo (subordinacijos) santykių pagrindu. Ši teisės norma nustato ne draudimą susitarti dėl tų pačių funkcijų vykdymo sudarant atlygintinių paslaugų sutartį, kai yra sudaryta darbo sutartis, bet atlygintinių paslaugų teikimą reglamentuojančio skyriaus netaikymą, jei yra nustatoma, kad paslaugos yra teikiamos darbo sutarties ar kitokių pavaldumo (subordinacijos) santykių pagrindu.
46. Teisėjų kolegijos vertinimu, iš apeliacinės instancijos teismo argumentų akivaizdų, kad teismas neaiškina CK 6.716 straipsnio 2 dalies kaip draudžiančios apskritai sudaryti atlygintinių paslaugų sutartį, kai yra sudaryta darbo sutartis. Be to, nors ir galima būtų sakyti, kad šiuo aspektu teismo argumentai nėra preciziški suformuluoti, vis dėlto teismo argumentų turinys leidžia spėti, kad, teismo nuomone, nuo atveju, kai tam tikros funkcijos patenka į darbo sutarties dalyką ir tarp šalių susiklostė pavaldumo santykiai, paslaugų sutarties nuostatos netaikomos. Teismas, palyginęs darbo sutartyje įtvirtintas ieškovo funkcijas ir tarpininkavimo paslaugų sutartyje nustatytą sutarties dalyką, padarė išvadą, kad jis buvo vienodas, todėl nusprendė, kad, šalinis nepasirašius tarpininkavimo paslaugų sutarties, ši konkreti ginčo funkcija pateko į darbo sutarties dalyką. Toks aiškinimas, teisėjų kolegijos vertinimu, atitinka CK 6.716 straipsnio 2 dalies esmę ir prasmę. Be to, teisėjų kolegijos vertinimu, tai buvo tik vienas iš apeliacinės instancijos teismo argumentų, kuriuo teismas grindė tai, kad atsakovės pareiga atlyginti ieškovei už suteiktas tarpininkavimo paslaugas atsirado darbo sutarties pagrindu. Todėl, net ir pripažinus šį apeliacinės instancijos teismo argumentą nepagrįstu dėl preciziškumo stokos, tai nepaneigia kitų apeliacinės instancijos teismo argumentų ir išvadų, kad neegzistavo šalių suderinta valia dėl savarankiškos atlygintinių paslaugų sutarties sudarymo.
47. Remdamasi tuo, kas išdėstyta, teisėjų kolegija daro išvadą, kad kasacinio skundo argumentais nepaneigtas apeliacinės instancijos teismo išvados dėl šalių suderintos valios sudaryti paslaugų sutartį nebuvimo pagrįstumas. Teisėjų kolegijai padarius išvadą, kad apeliacinės instancijos teismas pagrįstai nusprendė, jog atlygintini už suteiktas tarpininkavimo paslaugas mokėjimo teisinis (sutarinis) pagrindas yra darbo sutartis, būtina pasisakyti ir dėl kasacinio skundo argumentų dėl darbo sutarties turinio aiškinimo ir netesybų už pavėluotą darbuotojų priklausančių sumų mokėjimą taikymo.

Dėl darbo sutarties turinio aiškinimo

48. Sutarčių aiškinimo instituto paskirtis – nustatyti sutarties turinį, iš sutarties kylančių šalių tarpusavio teisių ir pareigų apimtį tais atvejais, kai kyla šalių ginčas dėl sudarytos sutarties galiojimo ir (ar) vykdymo.
49. DK 6 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad darbo sutarčių, kolektyvinių sutarčių ir susitarimų nuostatos aiškinamos atsižvelgiant į darbo santykių teisinio reglamentavimo principus (DK 2 straipsnis). To paties straipsnio 2 dalyje įtvirtinta, kad kai abejojama dėl darbo santykių reglamentuojančių sutarčių sąlygų, jos aiškinamos darbuotojų naudai.
50. Kasacinis teismas, aiškindamas DK 6 straipsnio turinį, atitinkantį 2002 m. birželio 4 d. įstatymu Nr. IX-926 patvirtintu DK, netekusio galios nuo 2017 m. liepos 1 d. (toliau – ir 2002 m. DK), 10¹ straipsnį, yra konstatavęs, kad šiame straipsnyje neįtvirtinta išsamiau darbo sutarčių aiškinimo taisyklė, leidžiančių nustatyti tikrąjį darbo sutarties turinį. Šalių prisintęs teisės ir pareigos, taigi vadovavimasis DK 2 straipsnyje įtvirtintais darbo santykių teisinio reglamentavimo principais, aiškinant darbo sutartį išreikštą šalių valią, nėra pakankamas. Dėl to, įtvirtinus darbo sutarties specifiką ir tikslus, vadovaujantis DK 9 straipsnio 2 dalimi, reglamentuojančia kitų teisės šakų normų taikymą pagal analogiją, laikantis DK 10¹ straipsnyje įtvirtintų taisyklių, aiškinant darbo sutartį, atsižvelgiant į ir sutarčių aiškinimo taisykles, kurios reglamentuotos CK 6.193–6.195 straipsniuose ir suformuluotos Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje. Esant ginčui dėl sutarties sąlygų turinio, sutartis turi būti aiškinama nustatant tikroslis sutarties dalykų ketinimus, atsižvelgiant į sutarties sąlygų tarpusavio ryšį, sutarties esmę, tikslą, jos sudaromo aplinkybes, į šalių derybas dėl sutarties sudarymo, jų subjektiną nuomonę dėl sutarties sąlygų turinio bei sutarties sudarymo metu buvusį sąlygų suvokimą. Šalių elgesi po sutarties sudarymo ir kitas reikšminas aplinkybes, taip pat reikia vadovautis ir CK 1.5 straipsnyje įtvirtintais bendraisiais teisės principais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. kovo 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-68-248/2018, 14 punktas; 2018 m. kovo 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-114-701/2018, 27 punktas). Nors šie išskirtiniai pateikti, taikant ir aiškinant 2002 m. DK, tačiau teisiniu reglamentavimu minėtame ir šiuo metu galiojančiame Darbo kodeksuose iš esmės nesiskiriant, jais gali būti remiamasi ir taikant nuo 2017 m. liepos 1 d. įsigaliojusį DK.
51. Civilinius santykius reglamentuojančios teisės normos ir civilinės teisės principai gali būti taikomi darbo santykiams tik tuo atveju, jeigu yra teisinio reglamentavimo spraga ir tai neprieštarauja darbo santykių teisinio reglamentavimo esmei (DK 4 straipsnio 2 dalis).
52. Kasacinis teismas, aiškindamas 2002 m. DK 10¹ straipsnio 2 dalį, atitinkančią šiuo metu galiojančio DK 6 straipsnio 2 dalį, taip pat yra konstatavęs, kad DK 10¹ straipsnio 2 dalyje įtvirtinta darbo sutarčių, kolektyvinių sutarčių ir susitarimų aiškinimo taisyklė yra subsidiari šių sutarčių aiškinimo taisyklė, kuri taikytina tada, kai yra neaiški, dvinarsmiškai sutarties sąlygų. Kilus abejonėms dėl jų turinio prasmės ir reikšmės bei nepasisekus išaiškinti sutarties vadovaujantis kitomis sutarčių aiškinimo taisyklėmis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. kovo 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-114-701/2018, 30 punktas).
53. 2019 m. vasario 1 d. darbo sutarties 3.2 punkte įtvirtinta: šalyms aiškiai susitaria, kad darbuotojų mokama 20 proc. premija nuo susijusių įmonių grupėje vykdomuose finansavimo projektuose pritaruktų sumų, 1/2 premijos yra išmokama su einančio mėnesio atlyginimu, o likusi 1/2 yra išmokama tuomet, jei darbuotojo veiklos pajamos pasiekia nurodytą 1.5 punktą. Antroji premijos dalis visais atvejais išmokama darbuotoja atleidžiant darbdavio iniciatyva arba abipusiu sutarimu. 2019 m. vasario 1 d. darbo sutarties 3.3 punkte įtvirtinta: Sutarties 3.2 punkte nurodyto dydžio premija, nevertinant 1.5 punkte nurodytos sumos, apibrėžiančios darbuotojo rezultatus, skaičiuojama ir nuo 2 (dvejas) metus po darbo sutarties pasibaigimo darbuotojo pastangomis atėjusių investicijų.
54. Kaip matyti iš nurodytų sąlygų, darbuotojo gautinos premijos dydžio skaičiavimas priklauso nuo finansavimo projektuose pritaruktų sumų, atėjusių investicijų. Nagrinėjamoje byloje kilo ginčas dėl sąvokos „pritaruktos sumos, atėjusių investicijos“ aiškinimo.
55. Pirmosios instancijos teismo vertinimu, sąvokos „investicijos pritarukimas“ ir „investicijos gavimas“ yra tapatos, tokią sąvokų atskyrimas nepagrindžiamas verslo logika, todėl ta suma, kuri yra gauta į sąskaitą kaip investicija, ir yra pritarukta suma. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, sąvoka „pritarukimas“ nėra siejama su realiai gautomis sumomis.
56. Atsakovė kasaciniu skundu nurodo, kad apeliacinės instancijos teismas darbo sutarties turinį aiškino netinkamai, pažeidžiamas sutarčių aiškinimo taisyklės. Teismas netinkamai taikė lingvistinį sutarties aiškinimo metodą, be to, neatsižvelgė nei į šalių elgesį darbo sutarties galiojimo metu, nei po sutarties nutraukimo. Teisėjų kolegija sutinka su šiais atsakovės argumentais.
57. Teisėjų kolegija pažymi, kad, sprendžiant klausimą dėl premijos dydžio skaičiavimo, turi būti vertinamos abiejose sutarties punktuose (tik 3.2, tiek ir 3.3 punktuose) vartojamos formulės, apibrėžiančios darbuotojui mokėtiną premiją. Viename punkte vartojama sąvoka „pritaruktos sumos“, kitame, nustatančiame premijos mokėjimą ir po darbo sutarties pasibaigimo, vartojama sąvoka „atėjusių investicijos“. Taigi abiejose sutarties punktuose iš esmės kalbama apie premijos mokėjimą priklausančiai nuo investicijų, tik vienas punktas nurodo pritaruktas, o kitas – atėjusias investicijas. Tarp šalių nėra ginčo, kad abiejų sutarties punktuose vartojamų sąvokų prasmė yra ta pati. Todėl, siekiant tinkamai įvertinti darbo sutarties sąlygų dėl darbuotojo mokėtinios premijos dydžio turinį remiantis lingvistiniu metodu, turi būti išsiaiškinta visu šiu žodžių – „pritaruktos, atėjusių, investicijos“ – gramatinė reikšmė. Tuo tarpu apeliacinės instancijos teismas, taikydamas lingvistinį sutarties aiškinimo metodą, išvadą, kad darbuotojui mokamos premijos dydis nėra siejamas su realiai gautomis sumomis, padarė remdamasis vien žodžio lingvistine „pritaruktai“ reikšme, nepagrįstai nevertindamas ir kitų sąvokų gramatinės reikšmės. Kaip teisingai nurodo atsakovė, viena iš žodžių „ateiti“ reikšmų pagal „Lietuvių kalbos žodyną“ yra ir „būti gaunamam“ (http://www.lkz.lt). Žodis „investicijos“ tiek pagal „Lietuvių kalbos žodyną“, tiek ir pagal „Dabartinis lietuvių kalbos žodyną“ reiškia lėšų dėjinimą, įdėtą lėšas. Taigi, teisėjų kolegijos vertinimu, vien jau žodžių „ateiti“ ir „investicijos“ gramatinė reikšmė suponuoja konkrečių lėšų dėjinimą, o ne pažadėjimą jas investuoti. Be kita ko, tokią reikšmę atitinka ir įprastai kasdieniam gyvenime vartojamo žodžio „investicijos“ prasmė.
58. Tokį darbuotojo premijos skaičiavimą patvirtina ir šalių elgesys darbo sutarties galiojimo metu ir po sutarties nutraukimo. Pats ieškovas netiesiogiai patvirtino, jog premija jam turėtų būti mokama 0,2 proc. nuo 5,75 mln. Eur, t. y. nuo faktiškai į įmonę atėjusių investicijų sumos, o ne nuo 20 mln. Eur sumos. Būtent tokią aplinkybę nustatė pirmosios instancijos teismas. Apeliacinės instancijos teismas, vertindamas šią aplinkybę, nurodė, kad šis susirašėjimo galimą daryti išvadą, jog ieškovas niekada nepripažino, kad jam turi būti mokama premija nuo 5,75 mln. Eur, priešingai, jis tai pagrįstai vertina kaip dalį įmokos nuo 20 mln. Eur investicijų ir prašo atsisakyti nuo šios pritaruktos sumos, o vėliau – atsisakyti ir nuo kitų gautų sumų. Teisėjų kolegijos vertinimu, apeliacinės instancijos teismo išvada yra prieštaraujanti, nes nors apeliacinės instancijos teismas pripažįsta, kad ieškovas prašo atsisakyti nuo jau pritaruktos 5,75 mln. Eur sumos kaip dalies pritaruktų investicijų vis dėlto, aiškiai išsakydamas ieškovo prašymą atsisakyti, ji sieja su atitinkamų sumų vėlesniu gavimu, o ne su ketinta investuoti 20 mln. Eur suma. Akivaizdų, kad jei ieškovas būtų numo, jog premija jam turi būti mokama ne nuo gautos, o ketintos investuoti 20 mln. Eur sumos, iš savo prašymų būtų siejęs ne su gauta 5,75 mln. Eur suma ir vėliau gautomis sumomis, o ketinta investuoti suma. Toki išvada dar sustiprina ir 2020 m. vasario mėn. vykęs ieškovo ir „A“ atstovo D. S. susirašėjimas, kuriame ieškovas ir pats nurodo jam mokėtiną 11,5 tūkst. sumą, o tai sudaro 0,2 proc. nuo 5,75 mln. Eur, t. y. nuo faktiškai į įmonę atėjusių investicijų sumos.
59. Be to, aiškinant darbo sutarties turinį, kartu vertinant ir ieškovo elgesį sutarties galiojimo metu ir po jos nutraukimo turi reikšmės ir teismų nustatytos aplinkybės, kad ieškovas nebuvo eilinis atsakovės darbuotojas, o buvo įdarbintas verslo projekto vadovu; ieškovas turi didelę patirtį finansinių paslaugų srityje, pajamų gaudavo ne tik darbo sutarties, bet ir paslaugų sutarčių pagrindu; buvo įsteigęs įmonę, jai vadovaudamas vykdė ir verslo konsultacijų veiklą, teikdamas paslaugas ir pačiai atsakovei. Tai reiškia, kad ieškovas puikiai suprato investicijų reikšmę ir skirtumą tarp pažadėtų ir gautų investicijų, todėl neatsitiktinai prašymą išmokėti sutartą premiją siejo būtent su gautomis investicijų sumomis, o ne ketinama investuoti suma.
60. Apibendrinama nurodytus argumentus, teisėjų kolegija konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai taikė sutarčių aiškinimo taisyklės ir dėl to nepagrįstai nustatė, kad ieškoviui priklausanči mokėti premija turi būti skaičiuojama ne nuo gautų investicijų, o nuo ketinamų investuoti sumų.
61. Atsakovė kasaciniu skundu taip pat nurodo, kad nustatant ieškovo teisę į premiją turi reikšmės aplinkybė, kad ieškovas ginčo funkcijas vykdė dirbdamas pagal iki 2019 m. vasario 1 d. galiojusią 2018 m. birželio 22 d. darbo sutartį (šios darbo sutarties 2018 m. gruodžio 17 d. redakcija), o ne pagal vėlesnę 2019 m. vasario 1 d. darbo sutartį, o apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai nusprendė, kad darbo funkcijos buvo vykdomos pagal 2019 m. vasario 1 d. darbo sutartį. Teisėjų kolegijos vertinimu, šie argumentai neturi jokios teisinės reikšmės, atsižvelgiant į tai, jog atsakovė iš principo niekada neneigė, kad ieškoviui už tarpininkavimo paslaugas turi būti atlyginta, ginčas iš esmės kilo dėl to, kokių teisiniu pagrindu vadovaujantis ieškoviui turi būti mokama ir koks yra tokio atlyginimo dydis.

Dėl netesybų už pavėluotą darbuotojų priklausančių sumų mokėjimą taikymo

62. Kasaciniu skundu atsakovė teigia, kad apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai ieškovo naudai priteisė netesybas, nes DK 147 straipsnio 2 dalis skirta kitokiai situacijai nei kilęs ginčas. Nagrinėjami atveju su ieškovu darbo sutarties nutraukimo metu buvo visiškai ir tinkamai atsisakytą, kaip tai nustatyta DK 146 straipsnio 2 dalyje; aplinkybės, kurios suteikė teisę ieškoviui reikalauti jam mokėtinios premijos, atsirado jau po darbo sutarties nutraukimo. Todėl, atsakovės nuomone, DK 147 straipsnio 2 dalyje nustatytos pasekmės apskritai neturi būti taikomos. Teisėjų kolegija su tokiais atsakovės vertinimu nesutinka.
63. DK 146 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta, kad, darbo sutarčiai pasibaigus, visos darbuotojo su darbo santykiais susijusios išmokos išmokamos, kai nutraukiama darbo sutartis su darbuotoju, bet ne vėliau kaip iki darbo santykių nabaigos, nebent šalys susitaria, kad su darbuotoju bus atsisakytą ne vėliau kaip per dešimt darbo dienų. Darbo užmokesčio ar su juo susijusių išmokų dalis, nevirsijanti darbuotojo vieno mėnesio vidutinio darbo užmokesčio dydžio, visais atvejais turi būti sumokama ne vėliau kaip darbo santykių pasibaigimo dieną, nebent atleidimo metu buvo susitarta kitaip.
64. DK 147 straipsnis įtvirtina teises pasekmes už pavėluotą darbo užmokesčio ir kitų su darbo santykiais susijusių išmokų mokėjimą. Šio straipsnio 1 dalyje apibrėžtos teisinės pasekmės, kai darbdavys vėluoja sumokėti darbuotojui priklausančias sumas darbo sutarties vykdymo metu. o 2 dalyje – darbo santykiams pasibaigus. Šio straipsnio 2 dalyje įtvirtinta, kad darbo santykiams pasibaigus, o darbdaviumi ne del darbuotojo kaltės uždelstas atsisakyti su tuo (šio kodekso 146 straipsnio 2 dalis), darbdavys privalo mokėti netesybas, kurių dydis – darbuotojo vidutinio darbo užmokesčio per mėnesį, padaugintas iš uždelsto mėnesių skaičiaus, tačiau ne daugiau kaip šeši. Jeigu uždelsta suma yra mažesnė nei darbuotojo vieno mėnesio vidutinio darbo užmokesčio, netesybų dydis sudaro darbdavio uždelsta suma. padauginta iš uždelsto mėnesių skaičiaus, tačiau ne daugiau kaip šeši. Jeigu uždelsto atsisakymo laikotarpis yra trumpesnis negu vienas mėnuo, netesybų dydis sudaro darbuotojo vidutinio darbo užmokesčio suma, apskaičiuota proporcingai uždelsto atsisakymo laikotarpiui.
65. Sistemini šiu normų analizė suponuoja, kad DK 147 straipsnio normų tikslas yra užtikrinti darbuotojo teisę į jam priklausančių sumų gavimą (išmokėjimą) laiku, t. y. laiku įvykstantį atsisakymą su darbuotoju. Darbdaviumi, laiku neatsiskačiusiam su darbuotoju, taikomos DK 147 straipsnyje nustatytos sankcijos, kuriomis siekiama kompensuoti darbuotojui jo praradimus, atsiradusius dėl darbdavio pareigos pažeidimo. Sisteminiškai aiškinant DK 146 straipsnio 2 dalies ir 147 straipsnio 2 dalies nuostatas, galima daryti išvadą, kad šios normos apibrėžia įprastai darbo sutarties egzistuojančią situaciją, kai darbuotojui priklausančios sumos gali ir turi būti apskaičiuojamos ir mokamos darbo sutarties pasibaigimo dieną, tačiau šios normos nereguliuoja atvejų, kai darbuotojo teisę į tam tikras priklausančias sumas atsiranda ir (ar) yra įgyvendinama jau pasibaigus darbo sutarčiai. Vis dėlto pirmiau minėta DK 147 straipsnio apsauginė paskirtis (DK 5 straipsnio 3 dalis), teisėtų lūkesčių apsaugos principas, kuriuo siekiama užtikrinti darbo santykių subjektų, kurie turi tikrą pagrindą tikėtis darbo teisės normų sukuriamą teisiniu padarinių, interesus (DK 2 straipsnio 1 dalis), įgalina šio straipsnio 2 dalį aiškinti kaip apimančią šioje dalyje nustatytų teisiųjų pasekmių taikymą ir tuo atveju, kai darbuotojo teisę į jam priklausančias išmokas atsiranda ir (ar) yra įgyvendinama ir pasibaigus darbo sutarčiai.
66. Teisėjų kolegija, remdamasi išdėstytais argumentais, daro išvadą, kad apeliacinės instancijos teismas tinkamai aiškino ir taikė DK 147 straipsnio 2 dalį, pagrįstai šią dalį laikydamas teisiniu pagrindu priteisti netesybas už ieškoviui laiku neįmokėtą premiją.
67. Atsakovė kasaciniu skundu taip pat teigia, kad apeliacinės instancijos teismas, nustatydamas netesybų dydį, neatsižvelgė į nesąžiningą ieškovo elgesį, t. y. į tai, kad ieškovas visų pirma reikalavo 4 mln. Eur sumos, o vėliau šią sumą sumažino iki 400 000 Eur, o toks nepagrįstas sumos reikalavimų pareiškimas jau savaime lėmė ginčo atsiradimą – atsakovės nesutikimą su ieškovo reikalavimu ir atitinkamai netesybų skaičiavimo termino eigą. Atsakovė taip pat nurodo, kad jei ieškovas atsakovei būtų pateikęs 11 500 Eur reikalavimą dėl atlygintinių paslaugų teikimo, atsakovė tokį reikalavimą būtų įvykdžiusi. Teisėjų kolegija su šiais atsakovės argumentais nesutinka.
68. Teisėjų kolegija visų pirma pažymi, kad apeliacinės instancijos teismas vertino visas aplinkybes, galinčias turėti reikšmės netesybų dydžiui nustatyti, ir nusprendė esant proporcinga ieškoviui priteisti 2 VDU dydžio netesybas

(10 557,42 Eur) (neatskaicius mokesčių). Tokią netesybų sumą teismas laikė tinkama bei pakankama, atitinkančia protingumo, teisingumo ir sąžiningumo principus, suderinama su [DK 2](#) straipsnyje įtvirtintais darbo teisės principais, adekvacia darbdavio padarytam pažeidimui. Ieškovas ir atsakovė šio apeliacinės instancijos teismo atlikto vertinimo negincija. Atsakovės vertinimu, apeliacinės instancijos teismas papildomai dar turėjo įvertinti ieškovo nesąžiningumą ir tuo pagrindu visiškai atmesti ieškovo reikalavimą. Teisėjų kolegijos vertinimu, ieškovo elgesį, iš pradžių reikiant 4 mln. Eur sumos, o vėliau jį sumažinus iki 40 000 Eur sumos, reikalavimą, galima vertinti kaip tam tikrą ieškovo gynybinę, spaudimo poziciją siekiant įtikinti atsakovę sumokėti jam priklausančią premiją. Be kita ko, šioje byloje tokia gynybinė pozicija buvo būdinga ir pačiai atsakovei, kai ji tarsi sutiko, kad turi pareigą mokėti tam tikrą sumą ieškovui, bet kartu teikė argumentus, jog tokia suma apskritai neturi būti mokama. Toks ieškovo elgesys, nors ir nelaukytinas etišku, atitinkančiu garbingo žmogaus standartą, vis dėlto nepakankamas teisine prasme vertinti jį kaip nesąžiningą. Be to, net jei būtų pagrindas tokį ieškovo elgesį vertinti kaip nesąžiningą, reikia pažymėti, kad ir pačios atsakovės elgesys taip pat neatitiko sąžiningumo reikalavimų. Toks atsakovės elgesys, kai ji pripažįsta, kad turėjo pareigą mokėti 11 500 Eur atlyginimą ieškovui už suteiktas paslaugas, tačiau nemokėjo jų tik dėl to, kad ieškovas savo atlygio paprasė netinkamai, laikytinas neatitinkančiu rūpestingo, atidaus ir apdairaus žmogaus elgesio standartu. Atsižvelgdama į tai, teisėjų kolegija daro išvadą, jog kasacinio skundo argumentai nepagrindžia, kad yra pagrindas mažinti netesybą ar apskritai jį netaikyti dėl ieškovo nesąžiningumo ir kad apeliacinės instancijos teismas tuo aspektu nustatė nepagrįstą netesybų už laiką ieškovui nesumokėtą premiją dydį.

Dėl bylos procesinės baigties ir sprendimo įvykdymo atgręžimo

69. Kiti kasacinio skundo argumentai vertintini kaip reformuluojantys kasacijos pagrindų, neturintys įtakos skundžiamos nutarties teisėtumui ir vienodos teismų praktikos formavimui, todėl teisėjų kolegija dėl jų nepasisako.
70. Teisėjų kolegijai konstatavus, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai taikė sutarčių aiškinimo taisykles ir dėl to nepagrįstai nustatė, kad ieškovui priklausanči mokėti premiją turi būti skaičiuojama ne nuo gautų investicijų, o ketinamų investuoti sumų, yra pagrindas apeliacinės instancijos teismo sprendimo dalį, kuria tenkintas ieškovo reikalavimas priteisti iš atsakovės 40 000 Eur dydžio premiją, procesines palikanas bei paskirstytos bylinėjimosi išlaidos, pakeisti. Remiantis tuo, kad kiti kasacinio skundo argumentai buvo atmesti, kita apeliacinės instancijos teismo sprendimo dalis palikta galioti.
71. Atsižvelgdama į tai, kad premijos dydžio apskaičiavimui nuo gautų investicijų nereikia nustatyti papildomų faktinių aplinkybių, ir į tai, kad premija gali būti aritmetiškai apskaičiuota ir tuo labiau kad pačios šalys jau yra pateikusias tokio apskaičiavimo sumą, teisėjų kolegija nusprendžia, kad tokia suma gali būti nustatyta ir kasaciniame teisme. Įvertinusi tai, kad faktiškai gautų investicijų suma yra 5,75 mln. Eur, o 0,2 proc. nuo 5,75 mln. sudaro 11 500 Eur, teisėjų kolegija nusprendžia, kad ieškovo naudai priteistina 11 500 Eur dydžio premija. Atitinkamai vadovaujantis [CK 6.37 straipsnio](#) 2 dalimi ir 6.210 straipsnio 1 dalimi ieškovui R. A. priteistinos 5 procentų metinės palūkanos skaičiuotinos nuo ieškovui priteistos sumos (22 057,42 Eur) nuo bylos iškėlimo teisme (2020 m. gegužės 22 d.) iki teismo sprendimo visiško įvykdymo.
72. Atsakovė kasaciniame teisme neteikė prašymo dėl sprendimo įvykdymo atgręžimo, tačiau šį byloje pateiktą antstolio 2020 m. gruodžio 18 d. patvarkymo dėl vykdomosios bylos užbaigimo ir elektroninio vykdomojo dokumento grąžinimo matyti, kad atsakovė įvykdė apeliacinės instancijos teismo sprendimą. Nagrinėjamoje byloje kasaciniame teisme pakeitus apeliacinės instancijos teismo sprendimą, būtina išspręsti sprendimo įvykdymo atgręžimo klausimą.
73. Pagal [CPK 762 straipsnio](#) 1 dalį, jeigu teismas, išnagrinėjęs bylą apeliacine ar kasacine tvarka, savo nutartimi galutinai išsprendžia ginčą dėl teisės arba nutraukia bylą, arba palieka ieškinį nenagrinėtą, jis privalo išspręsti sprendimo įvykdymo atgręžimo klausimą, išskyrus atvejus, kai pagal byloje esančią medžiagą išspręsti sprendimo įvykdymo atgręžimo klausimą nagrinėjant bylą apeliacine ar kasacine tvarka nėra galimybių; tokiu atveju šis klausimas perduodamas spręsti pirmosios instancijos teismui. To paties straipsnio 4 dalyje įtvirtinta, kad, apeliacine ar kasacine tvarka panaikinus sprendimą byloje dėl darbo užmokesčio ar jam prilygintų išmokų išieškojimo, atgręžti įvykdymą leidžiama tik tais atvejais, kai gavėjais veikė nesąžiningai ar buvo padaryta sąskaitybės klaidų.
74. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad sprendžiant, ar byloje gali būti atliktas sprendimo įvykdymo atgręžimas, ar taikytini atgręžimo ribojimai, visų pirma svarbu kvalifikuoti teismo sprendimą, kuris vėliau panaikintas apeliacine ar kasacine tvarka, ieškovo naudai priteistų ir išieškotų išmokų pobūdį (ar tai yra darbo užmokesčio, ar darbo užmokesčiui prilyginta išmoka, ar kitokio pobūdžio išmoka), nes nuo jų pobūdžio priklauso sprendimo įvykdymo atgręžimo taikymo sąlygos ir atgręžimo galimybė (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. kovo 8 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-66-701/2019](#), 77 punktai).
75. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į tai, kad sprendimo įvykdymo atgręžimo taikymo sąlygos ir šio instituto taikymo ribojimai yra susiję su [CPK 762 straipsnio](#) 4 dalyje nurodytų faktinių aplinkybių nustatymu, o kasacinis teismas tokio pobūdžio klausinių nagrinėja ([CPK](#) 353 straipsnio 1 dalis), konstatuoja, kad šioje proceso stadijoje išspręsti sprendimo įvykdymo atgręžimo klausimą nėra galimybių. Dėl to šis klausimas perduodamas spręsti pirmosios instancijos teismui.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

76. Šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies ([CPK 93 straipsnio](#) 1 dalis).
77. Byloje nustatyta, kad ieškovas pirmosios instancijos teisme patyrė 3993,53 Eur bylinėjimosi išlaidų. Ieškiniu ieškovas prašė iš viso priteisti 71 672,26 Eur (40 000 Eur premija + 31 672,26 Eur netesybės), o priteista 22 057,42 Eur (11 500 Eur premija ir 10 557,42 Eur netesybų), t. y. ieškyns tenkintas 31 proc. Atsižvelgiant į tai, ieškovui iš atsakovės priteistina 1238 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų pirmosios instancijos teisme, atlyginimo. Atsakovė pirmosios instancijos teisme prašė iš ieškovo priteisti 3569,50 Eur, todėl jai priteistina 69 proc. (2462,95 Eur) bylinėjimosi išlaidų, patirtų bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme, atlyginimo.
78. Ieškovas apeliacinės instancijos teisme patyrė 2014,50 Eur bylinėjimosi išlaidų. Jam iš atsakovės priteistina proporcinga patenkintiems reikalavimams suma – 624,50 Eur. Atsakovė apeliacinės instancijos teisme patyrė 2541 Eur bylinėjimosi išlaidų. Jai iš ieškovo priteistina 69 proc. šių išlaidų atlyginimo, t. y. 1753,29 Eur.
79. Įskaicius pirmosios ir apeliacinės instancijos teismuose ieškovo ir atsakovės patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimo mokėtinas sumas, atsakovei iš ieškovo priteistina 2353,74 Eur ((2462,95 + 1753,29) – (1238 + 624,50)).
80. Apeliacinės instancijos teismas, iš dalies tenkindamas ieškinį, priteisė ieškovui iš atsakovės 50 557,42 Eur (40 000 Eur premija + 10 557,42 Eur netesybės). Atsakovė kasaciniu skundu prašė apeliacinės instancijos teismo sprendimą panaikinti ir ieškinį atmesti, t. y. gincijo visos sumos priteisimo pagrįstumą. Kasaciniame teisme šių sumų sumažinus iki 22 057,42 Eur, kasacinis skundas tenkintas 56 proc.
81. Šalys pateikė prašymus dėl bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo. Ieškovė patyrė 2631,75 Eur šių išlaidų, o atsakovė – 4250 Eur (983 Eur žyminis mokestis + 2367 Eur advokato pagalbos išlaidos). Šios išlaidos atitinka Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 patvirtintų Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą teisinę pagalbą (paslaugas) maksimalaus dydžio nuostatas (7, 8.13, 8.14 punktai).
82. Atsakovės kasacinį skundą tenkinus 56 proc., ieškovui iš atsakovės priteistina 44 proc. bylinėjimosi išlaidų dalis – 1157,97 Eur, o atsakovei iš ieškovo – 56 proc., t. y. 2380 Eur bylinėjimosi išlaidų. Įskaicius ieškovo ir atsakovės kasaciniame teisme patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimo mokėtinas sumas, atsakovei iš ieškovo priteistina 1222,03 Eur.
83. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. spalio 20 d. pažymą apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu, šioje byloje kasaciniame teisme patirta 5,68 Eur tokio pobūdžio bylinėjimosi išlaidų. Kadangi šių sumų paskirsčius bylos šalims, iš šalies į valstybės biudžetą išieškotina suma nesiekia minimalios valstybei priteistinos 5 Eur bylinėjimosi išlaidų sumos (Lietuvos Respublikos teisingumo ministro ir Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011 m. lapkričio 7 d. įsakymas Nr. 1R-261/1K-355 „Dėl minimalios valstybei priteistinos bylinėjimosi išlaidų sumos nustatymo“, redakcija, galiojanti nuo 2020 m. sausio 23 d.), tai šių išlaidų atlyginimas valstybės naudai nepriteistas ([CPK 96 straipsnio](#) 6 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 2 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Pakeisti Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. lapkričio 17 d. sprendimo dalį, kuria tenkintas ieškovo reikalavimas priteisti iš atsakovės 40 000 Eur dydžio premiją, procesines palikanas ir paskirstytos bylinėjimosi išlaidos, ir šią dalį išdėstyti taip:

„Priteisti iš atsakovės UAB „Monsoon Investments“ (j. a. k. 304724872) ieškovui R. A. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) 11 500 Eur dydžio premiją.

Priteisti iš atsakovės UAB „Monsoon Investments“ (j. a. k. 304724872) ieškovui R. A. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) 5 procentų metines palūkanas nuo R. A. priteistos sumos (22 057,42 Eur) nuo bylos iškėlimo teisme (2020 m. gegužės 22 d.) iki teismo sprendimo visiško įvykdymo.

Priteisti iš ieškovo R. A. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) atsakovei UAB „Monsoon Investments“ (j. a. k. 304724872) 2353,74 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų bylą nagrinėjant pirmosios ir apeliacinės instancijos teismuose, atlyginimo.“

Kitas Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. lapkričio 17 d. sprendimo dalis palikti nepakeistas.

Priteisti iš ieškovo R. A. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) atsakovei UAB „Monsoon Investments“ (j. a. k. 304724872) 1222,03 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų bylą nagrinėjant kasaciniame teisme, atlyginimo.

Perduoti Vilniaus miesto apylinkės teismui spręsti klausimą dėl pakeisto Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. lapkričio 17 d. sprendimo įvykdymo atgręžimo.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai
Bublienė

Maciejevskis

Sagatys